

Stichting Vrije Horizon wil middels deze tijdlijn en de daarin genoemde rapporten / gesprekken aantonen dat de Minister van Economische Zaken (EZ) tijdig informatie tot zijn beschikking had waaruit bleek dat IJmuiden Ver een haalbaar en beter alternatief is om de doelstellingen voor hernieuwbare energie per 2023 te realiseren. Deze (nieuwe) informatie werd stelselmatig genegeerd. De minister hield onverkort vast aan de aanname dat IJmuiden Ver duurder te realiseren zou zijn dan windparken dicht bij de kust. De Stichting vermoedt dat dit gebeurde om de volgende twee belangrijkste redenen:

1. De netwerkkosten zouden - volgens de Minister van EZ - aanmerkelijk duurder zijn.
 1. TenneT is honderd procent eigendom van het Ministerie van Financien.
 2. Dit zou een effect kunnen hebben op de uitgaven van dit ministerie omdat de kosten dan mogelijk ten laste van de begroting van het Ministerie van Financien komt, hetgeen de Minister van EZ mogelijk wilde voorkomen.
2. Het opwekken van meer energie dan gepland zou kunnen leiden tot hogere subsidiekosten omdat er afgerekend wordt per geproduceerd kWh. Dit past niet in het plaatje van de Minister van EZ. De budget doelstelling had voorrang boven de klimaatdoelstelling.
 1. Er is op IJmuiden Ver de mogelijkheid om drie keer de hoeveelheid geïnstalleerd vermogen te plaatsen. Hierbij is de opbrengst per geïnstalleerde MW op IJmuiden Ver ca 9% hoger. (bron: ECN)
 2. Realiseren van meer geïnstalleerd vermogen draagt bij aan het (versneld) realiseren van de doelstellingen voor 2020 en 2023. Deze gegevens waren ook in 2011 al bekend bij de Minister van EZ. (zie punt 2 van de tijdlijn)

De Minister van EZ voert daarnaast ten onrechte aan dat plaatsing op IJmuiden Ver vertraging zou opleveren t.a.v. de doelstellingen. De minister heeft bewust afgezien van het onderzoeken van IJmuiden Ver als uitvoeringslokatie. Het is echter zelfs vandaag nog steeds mogelijk om, naast de reeds toegewezen velden op Borssele en Hollandse Kust Zuid I en II op IJmuiden Ver te starten met de installatie van 6000 MW, en deze operationeel te krijgen voor 2023. Dat blijkt ook de datum van gunning in onderstaande tijdlijn van de velden Hornsea (punt 19 - UK / DONG - afstand tot de kust 120 km) en He Dreiht (punt 22 - Duitsland / Energie BW - afstand tot de kust 80 km) en de datum waarop verwacht wordt dat deze velden operationeel zullen zijn.

De Stichting en andere stakeholders zoals de kustgemeenten en strandexploitanten maar ook vertegenwoordigers van de industrie hebben vanaf 2013 steeds gesteld dat de Minister van EZ met de verkeerde aannames voor kosten en subsidie werkte en toont dat in onderstaande tijdlijn ook aan (punten 3, 11, 15, 21, 22). Nieuw beschikbare informatie, die deze stellingen ondersteunde, heeft de Minister van EZ categorisch genegeerd. SHV meent dan ook dat het besluit voor de aanleg van de windparken Hollandse Kust Zuid op oneigenlijke gronden is genomen en de toets van behoorlijk bestuur niet kan doorstaan. Met de herziening van het besluit en verplaatsing van de windparken naar IJmuiden Ver kunnen de beleidsdoelstellingen alsnog en tijdig en ruimschoots worden gerealiseerd. Doorgaan met de uitvoering leidt tot onherstelbare schade aan de economische en ecologische belangen van de Hollandse kusten.

Daarnaast werd de Minister van EZ ook 'gevoed' met onjuiste informatie. Zo stelde bijvoorbeeld Tennet bij monde van haar CEO de heer Kroon tijdens de Ronde Tafel bijeenkomst op 13 oktober 2016 met leden van de Tweede Kamer dat 'realisatie van een extra windturbineveld op IJmuiden Ver voor 2023 mogelijk is'. Dit in tegenstelling tot eerdere uitspraken van TenneT, dat 'over het netwerk op IJmuiden Ver nog niet nagedacht was'.

Deze opmerking had betrekking op het advies gedaan in het rapport van CE Delft in opdracht van Eneco en Natuur en Milieu. (pagina 12 - <https://www.ce.nl/publicaties/1732/alternatieven-voor-biomassameestook-in-kolencentrales>). Hierbij adviseerde men de aanleg van een extra windturbinepark van 700 MW op IJmuiden Ver om het productieverlies door de mogelijke sluiting van de kolencentrale Hemweg te compenseren. Hierbij concludeerde men bovendien: 'Voor een inschatting van de additionele subsidiekosten en effecten van het windpark gaan wij, als referentie, uit van de kavels in de Hollandse kust Zuid. Omdat dit park in de tijd naar voren wordt gehaald, wordt het additionele gerealiseerd door een extra park in de periode 2017-2019. Dit zou bijvoorbeeld kunnen in het aangewezen zoekgebied IJmuiden Ver of Boven de wadden. We gaan ervan uit dat de subsidiekosten en effecten van het nieuwe park in de periode 2017-2019 niet significant verschillen van Hollandse kust Zuid (die als basis dient voor de effectinschatting in deze studie). Gegeven de aflopende tenderbedragen die zijn genoemd in de Kamerbrief in 19 mei 2015 (zie Bijlage A), zijn de additionele subsidiekosten mogelijk lager, maar zullen de netkosten hoger zijn door de ligging verder van de kust.'

Tijdlĳn waarop informatie ook voor de Minister van EZ beschikbaar kwam.

1) 27/10/2010

MKEA - Decisio - i.o.v. Ministerie Verkeer en Waterstaat

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2014/02/MKEA-Windenergie-2010.pdf>

*Citaat: Pagina xii. 'De subsidiekosten zijn afhankelijk van de kosten (zowel investeringen als exploitatiekosten) en van de opbrengsten uit de productie van windenergie. De subsidie wordt betaald per geproduceerde kWh en dekt het verschil tussen de kostprijs van windenergie en de marktprijs van elektriciteit. Omdat de subsidie per kWh wordt betaald, is niet alleen de kostprijs per kWh van belang, maar ook de hoeveelheid geproduceerde stroom. **Een hogere stroomproductie betekent meer subsidie.**'*

SVH veronderstelt dat de Minister van EZ niet meer dan de reeds geplande subsidies beschikbaar wilde stellen en daarom afzag van de kans op een hogere stroomproductie. Hierbij de doelstellingen van het Energie Akkoord voor 2020 en 2023 ondergeschikt makend aan de veronderstelde economische gevolgen.

2) 19/04/2011

Second opinion MKEA van ruimtelijke opties voor offshore windenergie - CPB - i.o.v. Ministerie Verkeer en Waterstaat

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2014/02/cpb-notitie-19apr2011-second-opinion-mkea-van-ruimtelijke-opties-voor-offshore-windenergie.pdf>

Second opinion MKEA van ruimtelijke opties voor offshore windenergie - CPB - i.o.v. Ministerie Verkeer en Waterstaat

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2014/02/cpb-notitie-19apr2011-second-opinion-mkea-van-ruimtelijke-opties-voor-offshore-windenergie.pdf>

Citaat:Hoofdstuk 5 - conclusies: 'De berekeningen en de uitkomsten lijken, gegeven de gemaakte veronderstellingen goed onderbouwd, maar vormen nog geen goede basis voor de besluitvorming welk projectalternatief de voorkeur zou verdienen, gegeven een aantal relativerende opmerkingen.... Hoofdvarianten met relatief gunstiger exploitatiesaldi kennen tegelijkertijd vaak weer de ongunstigste indirecte en externe effecten. De resultaten werken dan tegen elkaar in. De uiteindelijke onderlinge verschillen worden kleiner zeker in verhouding tot het grote investeringbedrag.... Een belangrijk punt is voorts dat indien de varianten zouden zijn opgesteld op basis van het criterium van de hoeveelheid te produceren duurzame elektriciteit in plaats van vermogen de onderlinge verschillen nog kleiner worden. Elektriciteitsproductie hangt naast vermogen ook af van hoeveelheid wind op de locatie..... Gevoeligheidsanalyses laten zien dat de uitkomsten behoorlijk worden beïnvloed door de aannames. Andere technologische ontwikkeling met andere kostenontwikkeling kan het saldo met miljarden beïnvloeden. Dat is op zich al weer meer dan dat de varianten onderling verschillen. Vanuit dat perspectief zijn de onderlinge verschillen dermate klein, dat geconstateerd kan worden dat ze eigenlijk nauwelijks meer onderscheidend zijn.'

SVH - Indien de kosten berekend zouden worden op basis van de hoeveelheid te produceren energie in plaats van het opgesteld vermogen, zouden de onderlinge verschillen (LCOE, kosten per kWh) kleiner worden. Het CPB stelt in haar conclusies in 2011 al dat de uitkomsten behoorlijk beïnvloed worden door de aannames. Aannames waarvan SVH stelde dat deze te hoog waren, en waarbij dit gelijk bij o.a. de aanbesteding van de windparken

Borssele, zeer recent Hollandse Kust Zuid I en II en andere - buitenlandse - recente voorbeelden bevestigd werd. Dit vindt mede haar oorzaak in de wijze waarop de onderzoeksbureau's zich laten informeren door de industrie. Daarbij bepaalt de industrie vaak wat de uiteindelijke aannames moeten zijn. Met een veilige marge voor de industrie. Mede op basis hiervan worden de SDE+ cijfers berekend..

3) 1/08/2013

Gesprek met de DG energie van EZ.

Deelnemers: DG EZ, projectmanager EZ, directeur Meewind, SVH

In dit gesprek hebben Meewind en SVH de DG EZ geïnformeerd - mede naar aanleiding van onze gesprekken met de industrie en onderzoeksbureau's - dat een kostenbesparing van 40% (door de Minister van EZ aan de Tweede Kamer) geen zaak is van 'kleine parken dicht onder de kust'. Bijdragen aan significante besparingen kunnen slechts gerealiseerd worden door (zeer) grote geïnstalleerde vermogens op één locatie. Toegelicht dat IJmuiden Ver de mogelijkheid bood om het gezamenlijk te installeren vermogen van zowel Borssele, Hollandse Kust Zuid en Noord (3500 MW) ruimschoots te installeren. En met de verwachte opschaling van MW/turbine naar 8 - 10 MW zelfs 6000 MW kan bevatten (bron: ECN). En daarmee zelfs een voorsprong te kunnen nemen op de doelstellingen voor 2020 en 2023.

4) 1/10/2013

Bewonersplatform Leefbare Kust stuurt een brief aan de Minister van EZ

<http://vrijehorizon.nl/153/> en bijlage 1 van dit document

In deze brief spreekt BLK haar zorg uit over het - niet of slecht onderbouwde - besluitvormingsproces.

Citaat: 'Op ons verzoek hebben wij een gesprek mogen hebben met het ECN. In dit gesprek kwam naar voren dat in deze prijsstelling geen rekening gehouden was met de grootte van het park. ECN bevestigde ons, dat – bij aanleg van grotere parken verder op zee – er zeker sprake kan zijn van een voordeligere prijsopstelling dan de genoemde 15 €/ct/Kwh c.q. een andersoortige kostenbesparing, namelijk die van afnemende kosten bij grotere concentratie.

Nu kan beargumenteerd worden dat dit schaalvoordeel ook geldt bij parken dicht onder de kust. Dat is waar, vermits er locaties zijn aan te wijzen die daarvoor geschikt zijn. Wij verwachten dat dit soort grote oppervlakten waar 300 MWh tot 400 MWh opgewekt kan worden, te weten 50 km² tot 70 km², niet beschikbaar zijn, gezien alle andere activiteiten die hier al plaatsvinden. Daarnaast zal, bij parken van deze omvang dicht onder de kust veel maatschappelijke weerstand ontstaan, en de impact op de inkomsten uit de toeristische sector groot zijn.'

SVH / BKL heeft van de Minister van EZ nooit een antwoord mogen ontvangen op deze brief. Des te schrijnender omdat de brief aangeeft dat er kostenbesparingen mogelijk zijn bij grootschaligheid en concentratie van deze grootschaligheid. Echter, bij meer opbrengst - zoals te verwachten en berekenen valt - op IJmuiden Ver moet de Minister van EZ mogelijk rekening houden met een hoger subsidiebedrag. Dit kan omzeild worden door het geïnstalleerd vermogen af te stemmen op de gewenste productie en de beschikbare subsidiebegroting. Zie ook de opmerking in het rapport 'Second Opinion' MKEA van het CPB hierover.

5) 3/12/2013

Onderzoek effecten Wind op Zee op recreatie en toerisme - ZKA in opdracht van de Ministeries van EZ en I&M

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2014/02/Eindrappport-onderzoek-effecten-Wind-op-Zee-op-recreatie-en-toerisme.pdf>

Citaat pagina 19: '11% van de Nederlandse dagrecreanten, 10% van de Nederlandse Verblijfstoeristen en 8% van de Duitse verblijfstoeristen vindt (een windpark van 31 turbines van 135 m hoog) op 22 km uit de kust (zeer) storend.'

Citaat pagina 23: ' Bij een windpark op ongeveer 22 km uit de kust geeft minder dan 10% van de toeristen/recreanten aan dat dit effect zal hebben op de bezoekingententie voor een kustplaats of Waddeneiland met uitzicht op een windpark.'

SVH stelt dat deze antwoorden zijn gebaseerd op een [foto met één park met totaal eenendertig windmolens](#). Het onderzoek is dus niet gebaseerd op een foto waarbij de hele horizon volstaat met circa tweehonderd molens, noch een horizon waar - achter deze tweehonderd molens en buiten de 12 mijl - nog meer windmolenparken zichtbaar zijn. [Dit effect van cumulatie is dus niet onderzocht](#). Het mag duidelijk zijn dat dit - nog meer - negatieve gevolgen heeft op het aantal bezoekers van de kust.

De minister van EZ heeft in een interview aangegeven dat 'mensen niet altijd doen wat ze zeggen'. Deze belangrijke nuancering staat - mede op ons verzoek - ook in het rapport van ZKA. Maar daar is aan toegevoegd, dat dit - bij onderzoekers bekende - effect twee kanten opwerkt.

Geënquêteerden die nu aangeven wel te komen, zullen - zeker bij de aantallen waar het in werkelijkheid over gaat - zich ook kunnen bedenken en dan juist niet meer naar deze kustgemeenten komen. SVH heeft deze toevoeging aan de leden van de Eerste en Tweede Kamer verzonden op 14/02/2015/ (zie bijlage 2 bij dit document)

6) 4/02/2014

Windmolenparken dicht op de kust / De impact op recreatie en toerisme - Buck Consultants Int'l in opdracht van de kustgemeenten

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2014/02/Rapport-BUCK-International-Consultants-Windmolenparken-dicht-op-de-kust.pdf>

Citaat pagina 6: 'Kijken we naar de variatie binnen de doorgerekende varianten (zie figuur 4), dan varieert het jaarlijkse bestedingseffect tussen de € 40 mln. bij plaatsing windmolens op 22 kilometer uit de kust en de € 150 mln. bij plaatsing windmolens op 6 km uit de kust.'

Citaat pagina 8: 'Kijken we naar de bandbreedte binnen de doorgerekende varianten, dan varieert het jaarlijkse bestedingseffect tussen de 950 en de 2.950 fte, zijnde circa 1.500 tot 4.700 banen, bij plaatsing van de windmolenparken op respectievelijk 22 en 6 km uit de kust.'

SVH - Dit zijn duidelijk andere gegevens dan de Minister van EZ hanteert, en zeker anders dan de uitwerking van de Minister van EZ, waarin deze stelt dat 'mensen toch niet doen wat zij zeggen' (impliciet: 'en daardoor geen effect te verwachten is van windturbines in het zicht')

Het effect bij plaatsing op 22 km uit de kust wordt hier berekend op € 40 miljoen per jaar 'bestedingsschade', ofwel € 800 miljoen over een periode van 20 jaar, waarbij het berekende verlies aan banen 1500 is.

7) 14/02/2014

Brief aan de leden van de Eerste en Tweede Kamer - BLK

Bijlage 2 bij dit document.

SVH stuurt deze brief aan de leden van beide kamers omdat zij geen reacties krijgt van de Ministers van EZ noch I&M. In deze brief legt SVH uit en onderbouwt dat:

1. Plaatsing achter de horizon slechts een geringe extra investering vraagt
2. Het netto rendement aan arbeidsplaatsen negatief is bij plaatsing in het zicht
3. Bij plaatsing achter de horizon zowel de arbeidsplaatsen langs de Nederlandse kust alsmede de arbeidsplaatsen gemoeid met de aanleg, bouw en exploitatie van de windmolenparken intact blijven.
4. Het ontwikkelen en uitvoeren van de hiertoe benodigde Smart Grid veel meer bijdraagt aan de ontwikkeling van Nederland als innovatief land dan het plaatsen van een grote hoeveelheid windmolenparken binnen de 12 mijl zone met 'een directe kabel naar de kust'.
5. Het huidige netwerk niet in staat is om de geplande opbrengsten van wind- en zonne-energie op te vangen en te verwerken. Zie ook de ontwikkelingen in Duitsland, waarin Duitsland aan Nederlandse netbeheerders afgelopen december betaalde om de energie te 'mogen leveren'
6. De business case die gebruikt wordt om een beslissing te nemen, onzes inziens ruim rekening houdt met de baten, maar onvoldoende rekening met de – bijkomende – lasten, zoals de investeringen die van de netbeheerders gevergd worden.

En verzoekt bovenstaande conclusies mee te nemen in de besluitvorming op dit dossier en de betrokken minister hierover te bevragen.

Ook deze brief heeft, evenals voorgaande brieven, niet geleid tot kritischer vragen door de leden van de Tweede Kamer aan de betrokken ministers.

8) 6/3/2014

MKBA windenergie binnen de 12 mijlzone - Decisio in opdracht van de Ministeries EZ en I&M

<http://www.decisio.nl/wp-content/uploads/2014/11/decisio-mkba-windenergie-binnen-de-12-mijlszone.pdf>

Citaat pagina i: Voorgaande studies (MKEA 2010 - SVH) bespraken windenergie op zee buiten de 12-mijlzone (23 kilometer of verder uit de kust). Begin 2013 is echter besloten om in aanvulling op de Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee, een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de (on)mogelijkheden van (en het draagvlak voor) windenergie binnen de 12-mijlszone. Opwekking binnen de 12-mijlszone kan namelijk voordeliger zijn. Het ruimtelijk medegebruik van de Noordzee binnen de 12-mijlszone is echter groter dan daar- buiten. Zo kunnen er conflicten zijn met scheepvaart, olie- en gaswinning, zandwinning, defensie en visserij. Bovendien kunnen er grotere effecten zijn op ecologie, toerisme en recreatie.

Het resultaat van de gemonetariseerde maatschappelijke kosten en baten van windenergie binnen de 12-mijlszone is gunstiger dan buiten de 12-mijlszone. Dat wordt veroorzaakt door de lagere aanleg- en operationele kosten voor windmolenparken binnen de 12-mijlszone. De maatschappelijke kosten door negatieve gevolgen voor andere functies zijn wel hoger dan buiten de 12-mijlszone, maar compenseren in het algemeen niet voor het

kostenverschil. Deze (maatschappelijke) kosten hebben onder meer te maken met zandwinning, recreatie, olie en gaswinning, ecologie en scheepvaart.

pagina viii: 'De kosten van aansluiting (elektra) van de parken kennen relatief gezien de grootste verschillen: het aansluiten van een park in de buiten de 12-mijlszone gelegen gebieden 'Ijmuiden ver' of 'ten noorden van de Wadden' kost 2 tot 2,5 keer zo veel als het aansluiten van een park voor de kust van Zuid Holland of Zeeland binnen de 12-mijlszone. Maar ook de kosten voor funderingen verschillen relatief sterk: dit heeft vooral te maken met waterdiepte en het gebruikte type turbine waarbij de kosten buiten de 12-mijlszone op kunnen lopen tot het dubbele van de kosten binnen de 12-mijlszone.

Dit onderzoek van Decisio, dat zich richt op de kostenverschillen van kleinere velden ruim binnen de 12 mijlzone ten opzichte van elkaar en van (net buiten de) 12 mijlzone, biedt geen juiste handvatten om een besluit te nemen. De aanname dat 'de aansluitkosten 2 tot 2,5 keer zo duur zijn op Ijmuiden Ver als binnen de 12 mijlzone' wordt nergens onderbouwd, evenmin dat de waterdiepten op Ijmuiden Ver significant verschillen van die voor de Hollandse Kust. Evenmin wordt meegenomen dat de productie per (gelijkwaardige) turbine op Ijmuiden Ver 9% hoger is. De kosten per kWh worden daardoor ook met 9% verminderd.

In een later verkenning van ECN (<https://www.ecn.nl/publications/PdfFetch.aspx?nr=ECN-N--16-017>) wordt op pagina 1 gesteld: 'De meerkosten van windparken (exclusief netaansluiting) in gebieden als Ijmuiden Ver, waar de investeringen duidelijk hoger liggen dan voor de Hollandse Kust, worden in deze doorrekening bijna geheel gecompenseerd door de hogere elektriciteitsproductie ten gevolge van de hogere windsnelheid... wat correspondeert met een ca. 7% hogere elektriciteitsproductie voor Ijmuiden Ver dan voor Hollandse Kust (zuid)... Tevens is de bouwtijd van windparken korter geworden. Hierdoor wordt er sneller elektriciteit geproduceerd, zodat inkomsten eerder beschikbaar komen.'
Echter, de Minister van EZ baseert zich voornamelijk op de in de MKBA opgenomen aannames. Niet op de feitelijke ontwikkelingen.

9) 12/04/2014

Overhandiging ca 10.000 handtekeningen van kustbewoners en -bezoekers aan woordvoerders Energie van de Tweede Kamer, op werkbezoek in Noordwijk en Zandvoort. Hierbij werd de Kamer opgeroepen de lokatie Ijmuiden Ver serieus te overwegen.

10) 24/04/2014

Artikel in De Telegraaf.

<http://vrijehorizon.nl/tweede-kamerleden-vos-litjens-en-van-veldhoven-spreken-zich-uit/>

In dit artikel spreken de Tweede Kamerleden De Vos en Litjens zich uit voor winning van energie verder op zee.

Citaten: Litjens: Voor de VVD is het hardnekkige verzet van lokale bestuurders tegen windmolens vlak voor hun stranden reden om het vizier nu te richten op grote windmolenparken veel verder op zee. 'De discussie over turbines dichtbij de kust is heel ingewikkeld met een hoop nadelen' stelt Kamerlid Litjens. 'Daarom moeten we nu aan de slag met parken verder op zee. Te zijner tijd kunnen we dan kijken of er ook nog turbines binnen de 12 mijlszone nodig zijn'. Vos:Volgens'

Kamerlid Vos lijkt het erop dat het kostenvoordeel dat het kabinet verwachtte door windmolens vlak bij de kust te bouwen in plaats van ver op zee, minder groot is dan gedacht. Waarom zou je dan bewoners tegen je in het harnas jagen?" vraagt de sociaal democraat zich af. Hij ziet meer heil in 'ver en veel'.

Kamerlid Van Veldhoven (D66) vindt dat alle voor- en nadelen van windmolenparken binnen de 12 mijlszone versus ver op zee eerst beter onderzocht moeten worden.

SVH - Er is op dat moment blijkbaar een voorkeur om meer en verder weg te plaatsen. Hiermee sneller en beter voldoende aan de doelstellingen voor 2020. Dit vindt geen weerklank bij de Minister van EZ.

11) 24/03/2014

Brief aan de woordvoerders Energie van de Tweede Kamer

<http://vrijehorizon.nl/reactie-stichting-vrije-horizon-naar-tweede-kamer/>

In deze brief informeert de Stichting de woordvoerders Energie dat de cijfers welke zij gepresenteerd krijgen over de meerkosten bij plaatsing op IJmuiden Ver, (variërend van 3 miljard euro tot - in een later stadium - 1,3 miljard euro) niet kloppen. In een brief aan de Eerste Kamer (http://www.eerstekamer.nl/behandeling/20141204/verslag_van_een_schriftelijk_2/document3/f=/vjpfore2ddxz.pdf) stelt de Minister van EZ dat de meerkosten voor realisatie op IJmuiden Ver 300 miljoen euro hoger zou zijn dan Borssele. Doorredenerend voor de Hollandse Kust Zuid legt de Stichting uit dat de jaarlijkse kosten voor het verplaatsen van 1400 MW van de HKZ naar IJmuiden Ver 600 miljoen extra zou kosten op een looptijd van 20 jaar. Dit is in schrille tegenstelling tot de eerder genoemde bedragen, variërend van 3 miljard euro tot 1,3 miljard euro.

Opnieuw geeft de Minister hier blijk dat hij onvoldoende geïnformeerd is over de bedragen die hij in diverse stadia gebruikt. De Stichting is het overigens eens dat de € 600 miljoen een veel nauwkeuriger berekening is en heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat de meerkosten voor HKZ tussen de € 400 en € 600 miljoen bedragen. Deze worden voornamelijk veroorzaakt door hogere kabelkosten.

12) 03/04/2015

Motie Mulder Van Veldhoven - Opdracht aan de Minister van EZ om onderzoek te doen naar lokale effecten van plaatsing binnen 12 mijlzone. <http://vrijehorizon.nl/tweede-kamer-geeft-opdracht-aan-de-minister-om-lokale-effecten-te-berekenen/>

SVH - Naar aanleiding van deze motie geeft de Minister van EZ opdracht aan Decisio en Motivaction om hernieuwd onderzoek te doen naar de lokale effecten.

13) 28/04/2015

Overhandiging Buck Consulgtants Int'l rapport aan de leden van de Tweede Kamer
<http://vrijehorizon.nl/overhandiging-buck-rapport-en-visuals-aan-tweede-kamer/>

SVH - In Nieuwspoort worden de uitkomsten van het Buck Consultants (zie ook punt 6) aan de leden van de Tweede Kamer overhandigt. Tijdens deze presentatie werd ook toegelicht dat de wethouders geschrokken waren van de visualisatie zoals door de Minister van I&M aan de wethouders getoond was. 'Deze visualisatie werd in december 2014 aan de wethouders van Noordwijk, Katwijk en Zandvoort getoond. Deze "schrokken zich rot" (citaat) van de getoonde beelden. Op hun verzoek stemde het Ministerie van I&M in met het tonen van deze beelden aan de gemeenteraden van deze gemeenten. Dit werd op het allerlaatste moment door het Ministerie afgeblazen. Informeel omdat de wethouders weigerden in te gaan op het besluit dat het tonen van de beelden onder geheimhouding zou zijn. De formele reden: het tool 'zou nog niet gereed zijn'. Een nieuwe datum kon niet gegeven worden. Dit was reden voor de VVD Zandvoort om een beroep te doen op de Wet Openbaarheid Bestuur. Het afblazen van de presentatie aan de gemeenteraden was reden voor de wethouders van de drie gemeenten om zelf opdracht te geven tot het maken van een visualisatie. Kort voor het gereed komen van de beelden van de drie gemeenten werd alsnog (na 2 maanden) de visualisatie van I&M openbaar gemaakt. Tot verbazing van de wethouders waren de beelden totaal anders. De gebruikte instellingen 'verzachten' de beelden die eerder getoond werden aan de stuurgroep van het Platform Maritieme Windmolenparken. Gemiddeld weer, gemiddelde bewolking, gemiddelde luchtvochtigheid. Niet de omstandigheden waarop het druk is langs de stranden. Reden om de in eigen beheer geproduceerde visualisatie meer recht te laten doen aan de dagen waarop het strand het drukst bezocht wordt. Helder weer. Ook hier is sprake van een onjuiste voorstelling van zaken t.a.v. (de mate van) zichtbaarheid met het verzachten van de beelden. Hierdoor wordt geen recht gedaan aan de realiteit. De beelden zijn middels deze link terug te zien. <http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2015/04/Presentatie-PJB-Nieuwspoort-V12-PPT.pdf>

14) 25/05/2015

Rapport Algemene Rekenkamer - Stimulering duurzame energieproductie (SDE+); Haalbaarheid en betaalbaarheid van beleidsdoelen - aangeboden aan de Tweede Kamer op 16 april 2015
<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2015/05/Algemene-Rekenkamer-2015-SDE-.pdf>

De Algemene Rekenkamer zet vraagtekens bij de haalbaarheid van de energiedoelstellingen 2020 en 2023. Zij concludeert dat de Minister van EZ onvoldoende rekening houdt met een onderproductie van 39%. Zij adviseert om de bestaande subsidieregeling SDE+ 2014 - te laten voldoen aan de doelstellingen van het energieakkoord – en deze met € 12 miljard te verhogen tot € 58,9 miljard. Of te accepteren dat de energiedoelstellingen niet gerealiseerd worden, waarbij de kosten van afzien van realisatie van deze doelen onzeker zijn. Daarnaast stelt de Algemene Rekenkamer dat de

Minister van EZ (nog) geen geïntegreerde lange termijnstrategie heeft, in de vorm van een uitgewerkt stappenplan na 2023 om een volledig duurzame energievoorziening in 2050 te realiseren.

15) 03/06/2015

Gesprek met DG EZ - Deelnemers: DG EZ, projectleider WOZ, voorzitter kustgemeenten platform, directeur Meewind, Stichting Vrije Horizon

Tijdens dit gesprek zijn de volgende punten besproken:

1. IJmuiden Ver is onvoldoende meegewogen in de besluitvorming en op basis van de huidige informatie is bijstelling naar optie F (IJmuiden Ver) noodzakelijk
2. IJmuiden Ver is minder kostbaar dan eerder werd verondersteld.
3. Snelheid van handelen. Er zijn minder juridische procedures te verwachten, waardoor IJmuiden Ver sneller uitvoerbaar is dan de voorliggende plannen voor de Hollandse Kust.
4. IJmuiden Ver is meer toekomstbestendig door schaal, innovaties en (toekomstige) aansluiting op de Noordzee grid. (2030)
5. Minder maatschappelijke onrust te verwachten, waardoor er meer draagvlak voor de energietransitie ontstaat.

De gespreksbevestiging aan de DG EZ vindt u in bijlage 3 van dit document.

16) 10/06/2015

Artikel in De Volkskrant over de visie van ECN met betrekking tot Wind op Zee 2050.

<http://vrijehorizon.nl/visie-ecn-windenergie-op-zee-2050/>

Citaat: 'Wie vindt dat er in de Noordzee nu al teveel windturbines worden gebouwd, kan zijn borst nat maken. Als over 35 jaar alle stroom duurzaam wordt opgewekt, komt er 150 keer zoveel elektriciteit van zee dan er nu wordt opgewekt. De stroom komt van megagrote windturbines ver buiten de kust; anderhalf keer zo hoog als de grootste exemplaren van nu en onzichtbaar achter de horizon. Ze zullen een kwart van de oppervlakte van de Nederlandse Noordzee in beslag nemen.'

SVH - In dit artikel stelt ECN dat de ontwikkelingen van windenergie op zee - om de doelstellingen van 2050 te realiseren, - veel verder op zee zal plaatsvinden. En met veel grotere turbines dan nu het geval is.

Deze visie sluit naadloos aan met hetgeen SVH altijd gesteld heeft. 'Om de lange termijn doelstellingen te realiseren is een lange termijn visie nodig'. Die ontbreekt bij de Minister van EZ en zijn ambtelijk apparaat. Hierdoor is een tunnelvisie ontstaan naar 2020 en 2023 en worden argumenten ten berde gebracht als 'we komen in tijdnood, vele malen duurder, nog niet nagedacht over een netwerk verder op zee'. SVH vindt dit drogargumenten, ondergeschikt gemaakt aan het uitrol plan van de Minister van EZ.

Ook in 2015 kon de Minister - op basis van deze lange termijn visie - nog steeds besluiten om te beginnen op IJmuiden Ver met 6000 MW geïnstalleerd vermogen. Daar zou - Borssele was nog niet aanbesteed - meer budget voor beschikbaar gesteld moeten worden, in verband met de te verwachten 9% hogere energieproductie.

Inmiddels - naar aanleiding van de aanbesteding van Borssele, de ontwikkelingen bij Hornsea (UK) en He Dreht (Duitsland) is het zeer waarschijnlijk dat dit veld voor hetzelfde budget of mogelijk voor minder dan het beschikbare budget realiseerbaar is.

SVH meent dat de uitrol zoals deze nu voorligt op basis van een verkeerde voorstelling van zaken plaatsvindt en dat dit een bedreiging vormt voor het realiseren van de doelstellingen voor 2020 en 2023. De Minister van EZ heeft inmiddels geaccepteerd dat de doelstelling voor 2020 niet gerealiseerd wordt, maar verwacht dat de doelstelling voor 2023 wel gerealiseerd zal worden. SVH vindt dat dit gebeurt met een oneigenlijke energiemix, omdat 60% van deze hernieuwbare energie bestaat uit bijstook van biomassa. Hierdoor ontstaat een hogere CO2 uitstoot dan wanneer men gebruik blijft maken van bestaande fossiele brandstoffen. Volgens SVH is de doelstelling van het Energieakkoord en het Parijse klimaatakkoord, de CO2 uitstoot terug te dringen. Daaraan wordt in deze energiemix niet voldaan.17)

17). 01/08/2015

Publicatie onderzoek Badplaatsen de mist in? - Green Destinations in opdracht van Stichting Vrije Horizon.

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2015/09/Badplaatsen-de-mist-in-vr-2015081-def.pdf>

SVH heeft een onafhankelijk bureau (Green Destinations) verzocht onderzoek te doen naar het effect van plaatsing van windturbines ‘in het zicht’. De Minister van EZ schakelt hiervoor namelijk steeds dezelfde bureaus in die bevindingen en conclusies presenteren die in lijn zijn met de uitgangspunten van het ministerie. SVH zet dan ook grote vraagtekens bij de onafhankelijkheid van deze bureaus en daardoor bij de door hen gepresenteerde resultaten.

De conclusies uit het rapport van Green Destinations bevestigen dit in meer of mindere mate.

1. De landschappelijke gevolgen van windturbines (op zee) worden onderschat.
2. Windturbines op 10-12 mijl verjagen 5% van de vakantiegangers.
3. Windturbines op 10-12 mijl kosten de regio duizenden banen.
4. Nederland gooit onnodig geld weg met windturbines op 10-12 mijl afstand.
5. Windturbines op 10-12 mijl maken van de “bescherming van de vrije horizon” een wassen neus.
6. Natuur- en milieuorganisaties verzaken natuur en landschap.
7. Windturbines op 10-12 mijl dragen niet bij aan het klimaatbeleid.
8. Windturbines op 10-12 mijl zijn strijdig met de beginselen van duurzame ontwikkeling.
9. Met windturbines op 10-12 mijl gaan badplaatsen letterlijk de mist in.
10. Windturbines op 10-12 mijl ondermijnen het vertrouwen in de politiek

18) 09/11/2015

Publicatie Enquete invloed windmolens op strandbezoek - Stol

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2016/02/20151110-Enquêtes-invloed-windmolens-op-strandbezoek-definitief.pdf>

Dit onderzoek is - in tegenstelling tot de onderzoeken van ZKA en Motivaction - niet gedaan via internet consultatie, maar direct onder strandbezoekers en via internet. Opmerkelijk is, dat de resultaten van dit onderzoek significant afwijken van beide, in opdracht van de Minister van EZ uitgevoerde onderzoeken.

De conclusies:

1. Zonder rekening te houden met de internet enquête, geeft 27% van de respondenten aan niet meer te willen komen, 33% minder te komen en 40% net zo vaak als vroeger.
2. Wanneer de resultaten van de internet enquête worden meegenomen zijn de percentages: 35 % komt niet meer, 30% komt minder en 35 % komt net zo vaak.'

Dit bevestigt SVH in haar idee dat de rapporten in opdracht van de Minister geen juist beeld geven van de mogelijke effecten van plaatsing van windturbines op 10 mijl uit de kust.

19) 05/02/2016

Aankondiging exploitatie van het Hornsea veld - exploitant: Dong Energy.

<http://www.oedigital.com/component/k2/item/16177-dong-s-hornsea-two-cost-cut-in-half>

Citaat: 'At about US\$76 (GBP 57.50)/MWh, (6,488 eurocent / kwh) the strike price for the contract for difference (CfD) is 50% lower than the previous round of CfD allocations just two years ago, demonstrating the rapid reduction in cost across the industry, DONG says.

Hornsea Two is set to become the world's largest wind farm, surpassing its predecessor the 1200MW Hornsea One, which DONG energy is currently building.

Hornsea Two will have the capacity of 1386 MW, enough to power more than 1.3 million homes. It will be built 89km from the Yorkshire coast and is expected to be operational from 2022 with 25-year lifetime expectancy.

Cost drivers enabling the bid for Hornsea Two include scale, risk reduction, synergies, and mature industry and technology.'

SHV - Met de aankondiging van dit bericht, waarbij Dong elektriciteit gaat leveren voor 6,488 eurocent / kWh wordt opnieuw bevestigd dat de aannames door de Minister van EZ onjuist waren, zijn en blijven. Deze prijs is - in tegenstelling tot Nederland - **inclusief** aanleg van de kabels, de verbindingstations en de aansluiting op het UK net. De kosten per kWh voor Borssele 2 bedragen 5,45 eurocent / kWh, exclusief de netwerkkosten. Dat DONG in staat is op 85 kilometer uit de kust een windturbineveld te ontwikkelen, inclusief netwerkkosten, voor 6,488 eurocent / kWh onderschrijft dat de Minister van EZ met de verkeerde aannames heeft gerekend, dat IJmuiden Ver (ondieper dan Hornsea, dichterbij dan Hornsea en met potentieel voor 6000 MW veruit het grootste park tot nu toe, voldoet aan alle cost drivers, genoemd bij de bieding van Hornsea Two, te weten: schaalgrootte, risico reductie, (schaal) synergie en een volwassener wordende industrie en technologie!!!

20) 14/10/2016

Nationale Energieverkenning 2015 - Planbureau voor de Leefomgeving.

<https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/C0F1D74C-1EB1-4E3B-9A46-ECA28ABFED7E/0/2015nationaleenergieverkenning.pdf>

'Doelstelling 2020 (14%) blijft steken op 11,9%. Doelstelling 2023, 16% (bij voorgenomen beleid) blijft steken op 15,1%.'

SVH - Oorzaak hiervan ligt (mede) bij de halsstarrigheid van de Minister van EZ om door te gaan met relatief kleine velden verspreid over meerdere lokaties. De keuze voor IJmuiden Ver - zoals deze tot 2012 voorlag - had (en heeft nog steeds) het potentieel om bijna drie maal de hoeveelheid energie op te wekken met wind op zee. En daarmee de doelstellingen voor 2020 en 2023 ruimschoots te kunnen realiseren.

21) 8-11-2016

Aankondiging inschrijving kabels en aanleg Borssele - NKT kabels (Denemarken) en Boskalis dochter VBMS (Nederland)

<http://vrijehorizon.nl/wat-zijn-de-werkelijke-kabelkosten/>

De Minister heeft voor de meerkosten van de aansluiting van IJmuiden Ver naar het walstation meerkosten benoemd, uiteenlopend van € 3 miljard tot € 1,3 miljard. SVH heeft altijd verklaard dat de kabelkosten en aanlegkosten rond de € 1 miljoen per kilometer zijn. Omdat de afstand IJmuiden Ver ca 60 kilometer meer is dan de Hollandse Kust (Zuid en Noord), en er sprake zou zijn van 6 kabels, bedragen de meerkosten volgens SVH € 360 miljoen. (6 x 60 km x 1 miljoen euro) Volgens de laagste berekening van de Minister (1,2 miljard) zou dit afgerond € 4,7 miljoen / km zijn.

SHV - De aankondigingen van de opdracht voor aanleg van Borssele geven de volgende getallen:

1. NKT Cables (DK) Een opdracht van 77 miljoen euro voor de aanleg van 125 km kabel.
2. Van Oord: 'Het werk omvat de aanleg van een 61 km lange kabelverbinding tussen de offshore windparken Borssele 1 en 2 en het hoogspanningsnet van TenneT Nederland. Het contract heeft voor Boskalis een waarde van ca € 70 miljoen.

Totaal waarde van de opdracht voor 61 kilometer aanleg en 125 km kabel bedraagt € 77 miljoen plus € 70 miljoen = € 147 miljoen.

Kosten per kilometer: € 147 miljoen / 125 km = € 1,176 miljoen/km.

Deze kosten toegepast op de meerafstand voor de Hollandse Kust resulteert in € 423 miljoen euro. (360 km x € 1,176 miljoen/km)

Hierbij passen twee extra opmerkingen. Het aanlandpunt - daar waar de kabel aan land komt - voor Hollands Kust wordt de Maasvlakte. Dit is een afstand van ca 60 km vanaf Hollandse Kust Zuid. Dit is slechts 20 kilometer minder dan de afstand vanaf IJmuiden Ver naar het aanlandpunt Beverwijk. Hiermee zouden de meerkosten niet meer dan € 141 miljoen bedragen. ((6 x 20 km kabel x € 1,176 / km)

Geen € 3 miljard, geen € 1,3 miljard (de Minister van EZ), geen € 423 miljoen (SVH) maar € 141 miljoen. Wederom een verkeerde voorstelling van zaken door de Minister van EZ.

22) 14-4-2017

Annoncering aanleg windpark HE Dreiht op de Noordzee - Persbericht in het FD

<https://fd.nl/ondernemen/1197630/duits-enbw-bouwt-windpark-op-zee-zonder-subsidie>

Citaat: 'Duits EnBW bouwt windpark op zee zonder subsidie.

Energie Baden-Württemberg (EnBW) gaat een windpark op zee bouwen zonder subsidie. Het bedrijf won de aanbesteding voor het He Dreiht-windpark op de Noordzee, dat een vermogen heeft van 900 megawatt en in 2025 opgeleverd moet zijn.

EnBW is een grote speler in de Duitse offshore-windindustrie. Het He Dreiht-windpark komt dichtbij andere windvelden van EnBW. Dat leidt tot synergie en kostenefficiëntie, stelt het bedrijf in een verklaring. 'Hierdoor zijn er lage kosten om elektriciteit op te wekken en kan het windpark worden neergezet zonder subsidies.'

SVH - Duitsland anticipeert wél op de 'snel voortschrijdende technologische ontwikkelingen en de verdere professionalisering van de windenergie. Wij zijn sterk de mening toegedaan dat Nederland hier ook van kan en moet profiteren. Grootschaligheid, verminderd risico, synergie en een volwassener wordende industrie en technologie zijn, zeker voor IJmuiden Ver de factoren waarbij subsidieloos bouwen - dus géén meerkosten - realiseerbaar zijn.

Wanneer dit geldt voor Horn Sea en HE Dreiht, is dit zeker - gezien de grootschaligheid - van toepassing op IJmuiden Ver. Een oplossing die de voorloper van SVH, het Bewonersplatform Leefbare Kust, al in 2013 kenbaar maakte bij de Ministers van EZ en I&M.

23) 19-10-2017

Nationale Energieverkenning 2017 - Planbureau voor de Leefomgeving

<https://www.ecn.nl/publicaties/PdfFetch.aspx?nr=ECN-O--17-018>

Citaat: Doelstelling 2020, 14% blijft steken op 12,4%. Doelstelling 2023, 16% wel binnen bereik.

SVH - Het is nog niet te laat. Laat de Minister van EZ nu alsnog besluiten de locaties Hollandse Kust Zuid III en IV en Hollandse Kust Noord I en II te ontwikkelen op IJmuiden Ver. Geen meerkosten, geen bezwaarprocedures, 9% meer energieopbrengst, en gezien de kostenontwikkeling een subsidie die, wanneer dit überhaupt nodig zou zijn, past binnen het beschikbaar gestelde budget. Gezien de zeer recente inschrijving van Nuon Vattenfahl op de velden Hollandse Kust Zuid I en II, ontwikkelen zonder subsidie, blijken de claims van SVH bewaarheid te zijn. Kostenreductie door grootschaligheid, centralisatie op 1 lokatie en synergie. De Minister van EZ en Klimaat zou hiermee in 2023 uit kunnen komen op 18%, in plaats van een onzekere voorspelling van '16% wel binnen bereik'. En daarmee een serieuze sprong voorwaarts geven aan de afspraken van Parijs en het Energieakkoord. Voor de periode 2023 - 2030 worden al oplossingen bedacht op de Doggerbank, compleet met een aan te leggen werkeiland om de kosten te drukken. Iets wat ook in 2013 al bij de Minister van EZ bekend was.

BIJLAGEN BIJ TIJDLIJN BESLISSINGSPROCES MINISTER VAN EZ

BIJLAGE 1

Ministerie van Economische Zaken
T.a.v. de heer H.G.J. Kamp
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Zandvoort, 1 oktober 2013

Geachte heer Kamp,

Als bewoner van onze kust maak ik mij ernstig zorgen over het voornemen om dicht onder de Hollandse kust windmolenparken aan te leggen. Dit is een van de laatste ongerepte stukken natuur in Nederland met een ongekennde weidsheid. Het doet mij als bewoner, vader en grootvader ernstig zeer wanneer mijn en alle andere (klein)kinderen moeten opgroeien met een industriepark aan windmolens voor de deur en niet meer met een ongerept stuk natuur. Zij zullen dan nooit de weidsheid ervaren die onze generatie – waartoe ik ook u reken – hebben mogen ervaren.

Deze brief stuur ik u echter vanuit mijn functie als voorzitter van het Bewonersplatform Leefbare Kust (BLK). Namens hen en de Strandpachtersvereniging Zandvoort willen wij tegenover u onze verontrusting uitspreken.

Wij hebben vanuit de media en via Rijkswaterstaat vernomen dat u een onderzoek gelast hebt om de mogelijkheid tot plaatsing van windmolenparken binnen de 12 mijlszone te verkennen. Het belangrijkste motief zou zijn, dat dit tot 40% voordeliger zou kunnen zijn dan plaatsing verder op zee, een kostenafweging. Deze kostenreductie zou het gevolg zijn van plaatsing in ondieper water en op kortere afstand van de aansluitstations aan de kust.

Laten wij vooropstellen, dat wij niet tegen alternatieve energie zijn, en – als windmolenparken het meest geschikt en voor de hand liggend zijn – ook niet tegen windmolenparken.

Wat ons het meest verontrust is het gegeven, dat uw afweging ingegeven wordt op een – in onze ogen – verkeerde c.q. incomplete financiële en economische voorstelling van zaken. Wij komen daar later in deze brief aan u op terug. Bovendien is er sprake van een bijzonder natuurgebied. Eén

van de laatste unieke natuurgebieden in Nederland. Wij zullen u puntsgewijs inzicht geven in onze argumenten en hoop u hiermee te kunnen overtuigen een ander, beter, minder controversieel besluit te nemen.

Kostenafweging

De heer J. Vos (PvdA) heeft in een debat over alternatieve energie dit voorjaar gezegd dat 'Near Shore windparken binnen de 12 mijlszone tot 40% voordeliger zouden zijn dan het bouwen van deze parken verder op zee'. Wij hebben de heer Vos hiervoor een onderbouwing gevraagd en hier nimmer een antwoord op mogen ontvangen. Niet zo verbazingwekkend, aangezien in het rapport van ECN 'Conceptadvies basisbedragen SDE+ 2014 voor marktconsultatie' een andere uitkomst laat zien. In tabel 48 op pagina 56 van dit rapport worden de volgende bedragen genoemd:

- Wind op zee, waterdiepte tot 10 meter - 13,5 €/Kwh
- Wind op zee, waterdiepte 10 meter of meer - 15,0 €/Kwh.

Volgens onze berekening is dit een kostenverschil van circa tien procent, geen veertig procent.

Op ons verzoek hebben wij een gesprek mogen hebben met het ECN. In dit gesprek kwam naar voren dat in deze prijsstelling geen rekening gehouden was met de grootte van het park. ECN bevestigde ons, dat – bij aanleg van grotere parken verder op zee – er zeker sprake kan zijn van een voordeligere prijsopstelling dan de genoemde 15 €/Kwh c.q. een andersoortige kostenbesparing, namelijk die van afnemende kosten bij grotere concentratie.

Nu kan beargumenteerd worden dat dit schaalvoordeel ook geldt bij parken dicht onder de kust. Dat is waar, vermits er locaties zijn aan te wijzen die daarvoor geschikt zijn. Wij verwachten dat dit soort grote oppervlakten waar 300 MWh tot 400 MWh opgewekt kan worden, te weten 50 km² tot 70 km², niet beschikbaar zijn, gezien alle andere activiteiten die hier al plaatsvinden. Daarnaast zal, bij parken van deze omvang dicht onder de kust veel maatschappelijke weerstand ontstaan, en de impact op de inkomsten uit de toeristische sector groot zijn.

Een verdere kostenverhogende (c.q. kostenverlagende) factor is, dat bij de aanleg van meerdere kleinere windparken onder de kust er meerdere aansluitingen naar de kust gebracht moeten worden. Bij één of twee grotere parken hoeft er – door gebruikmaking van een slimme grid – slechts één of twee maal een zeer dure kabel naar de kust aangelegd in plaats van 10 maal bij 10 kleinere parken. Dit kan in onze berekening tot € 300 miljoen schelen. Deze berekeningen hebben wij laten toetsen door een investeerder in windparken op zee, Meewind B.V. Deze onderschreef de uitkomsten van onze berekeningen.

Economische effecten

Wat wij verder missen in de – niet onderbouwde – argumentatie van de heer Vos is het te verwachten economische effect op de toeristensector aan de Nederlandse kust.

Uit een rapport, opgesteld in 2010 door ZKA Consultants en Planners te Breda voor de VVV Zandvoort blijkt dat in 2010 de omvang van de toeristische bestedingen in Zandvoort € 175,4 miljoen bedroeg. Met een werkgelegenheid van ca 1880 FTE. Gecorrigeerd voor seizoensinvloed komt dit overeen met 2400 tot 2800 banen. In perspectief, de totale werkgelegenheid in 2007 in Zandvoort bedroeg 4770 banen. Op basis hiervan kan derhalve gesteld worden dat 55% van de werkgelegenheid in Zandvoort toerisme gerelateerd is.

Wij vermoeden dat deze verhoudingen ook gelden voor andere kustgemeenten zoals Noordwijk, Katwijk, Egmond, Castricum etc.

Volgens ons ter beschikking gestelde gegevens - onderzoek Panteia 2012 - bedragen de jaarlijkse uitgaven door toeristen aan de Nederlandse kust 4,5 miljard euro, inclusief dagtoerisme.

Uitgesplitst voor verblijfstoerisme:

- 1.433.000 verblijven van buitenlandse bezoekers – voornamelijk uit Duitsland en België – met een economische waarde van € 363.700.000
- 2.572.000 verblijven van Nederlanders, die vakantie houden aan de kust met een gemiddelde verblijfsduur van 5,2 dagen. Economische waarde € 563.600.000
- Deze cijfers zijn exclusief dagtoerisme uit binnen- en buitenland.

Onderzoeken, gedaan in o.a. de staat Delaware laten zien, dat het toerisme in gebieden waar windmolenparken goed zichtbaar zijn van af de kust, 25% van de bezoekende toeristen aangeven, niet opnieuw naar deze kust te zullen komen (www.ceoe.udel.edu/windpower/docs/LilleyFireKemp-WindBeachTourism-1-.pdf). Daarnaast hebben onderzoeken in andere landen geleid tot het besluit om – als er windmolens dicht bij de kust geplaatst worden, deze te plaatsen op plekken waar geen of zeer weinig toerisme is. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld Denemarken. Daar waar de parken dicht bij de kust staan, zijn deze geplaatst in gebieden met geen tot zeer weinig bewoning of toerisme.

De Strandpachtersvereniging en de ondernemers in Zandvoort zijn van mening en vrezen dat de getallen uit het onderzoek in de staat Delaware ook voor de Nederlandse kust van toepassing zullen zijn. Deze mening wordt onderschreven door ons bewonersplatform. Een inventarisatie onder onze ondernemers laat zien dat, in deze toch al turbulente en moeilijke tijd, een teruggang van tien procent in omzet voor een groot aantal ondernemers het einde van hun bedrijf betekent, alsook een teloor gaan van vele duizenden arbeidsplaatsen. Alleen in Zandvoort zal dit al een effect hebben van circa 1400 FTE arbeidsplaatsen.

Wanneer wij uitgaan van een terugloop in toeristische bestedingen van slechts vijf procent – een zeer voorzichtige raming - dan is dit op jaarbasis 225 miljoen euro minder inkomsten. Dit kan niet anders dan een enorme impact hebben op de werkgelegenheid aan deze – voor een groot deel van toerisme afhankelijke – kust.

Volgens een recent rapport van de Koninklijke Horeca Nederland was de omzet per fte in deze branche € 89.000/jaar.

Wanneer het 'Delaware scenario' doorgerekend wordt, betekent dit een terugloop equivalent aan circa twaalfduizend fte banen. Aangezien een groot deel van deze banen op deeltijd of parttime basis wordt ingevuld, is het aantal werknemers dat hierdoor getroffen wordt, een veelvoud hiervan.

Daarnaast zal het direct aan de kust gelegen onroerend goed in waarde dalen. Het prachtige, ongerepte, vrijwel onbeperkte uitzicht op een vrije horizon is immers een van de belangrijkste kwaliteiten van deze boulevardwoningen. Wij verwachten dat de getroffen en zich tot uw ministerie zullen richten voor compensatie van deze waardedalingen.

Zoals u mogelijk bekend profileert Amsterdam zich als Metropool Amsterdam, inclusief de molens van Kinderdijk, de Zaanse Schans en Amsterdam Beach (Zandvoort). Dit met het doel om een meer diverse toestroom van toeristen te genereren. Het effect van windmolenparken dicht onder de kust zal in onze ogen niet bijdragen aan deze doelstelling. Wij spreken de verwachting uit dat bovenstaande economische invloeden meegenomen worden in de MKBA.

Effect op de natuur en de beleving hiervan door deze en toekomstige generaties

De Nederlandse kustwateren vormen een prachtig, aaneengesloten ongerept natuurgebied. Vele miljoenen mensen trekken zomers en 's winters naar de kust om te genieten van het strand, het weidse uitzicht en de ongerepte natuur voor de kust. Daarnaast wordt dit gebied ook druk gefrequentieerd door - veelal zeilende - pleziervaart.

Dat hier sprake is van een bijzonder stuk natuur zien we ook terug in de Natura 2000 gebieden voor de Nederlandse kust. Deze eindigen echter in het zuiden bij Hoek van Holland, en vanuit de Wadden gezien ter hoogte van Bergen aan Zee. Dit heeft te maken met de bereikbaarheid van de Rotterdamse haven en IJmuiden.

Wat wij echter zien is, dat voor de kust van Zandvoort zeer vaak zeehonden en bruinvissen waargenomen worden. Deze storen zich niet aan door mensen bepaalde grenzen. Daarnaast is het water voor deze kust ook viswater voor zeemeeuwen en aalscholvers, beschermd onder de Europese wetgeving. Van deze laatste broedt een zeer grote kolonie in de Waterleidingduinen vlak achter Zandvoort.

Plaatsing van windmolenparken pal onder de kust – er is in publicaties al sprake van 5 kilometer uit de kust – zal dit natuurgebied en de beleving hiervan door miljoenen toeristen ernstig verstoren. Toekomstige generaties zullen niet meer kunnen genieten van een vrije natuur als daar een lint aan 'industrieparken van windmolens' staat. Wij kunnen ons niet voorstellen dat u, in uw regeerperiode, een beslissing zult nemen met zulke verstrekkende gevolgen voor de natuur voor de Nederlandse kust.

Alternatieven

Zoals eerder genoemd, zijn wij geen tegenstander van alternatieve energie. Wij zien echter geen heil in plaatsing pal voor de Hollandse – en Waddenkust, om redenen die wij hiervoor beschreven hebben.

Daarnaast kan uw ministerie onzes inziens rekenen op zeer veel weerstand van Gemeentelijke en Provinciale overheden, bewoners, ondernemers en andere belangengroepen.

Bij plaatsing 'over de horizon' - 40 kilometer of verder uit de kust - zult u van deze belangengroepen geen weerstand ondervinden en kunt u bij wijze van spreken dit jaar nog beginnen met de aanleg van grote windmolenparken op bijvoorbeeld 'IJmuiden ver' – ca 50 km uit de kust van IJmuiden of bijvoorbeeld op de Doggersbank met een diepte van 13 meter. Hierbij wordt ook kennis opgedaan van het ontwerpen en bouwen van een 'intelligente grid'. Dit verhoogt de waarde van Nederland als kennisland.

Daarnaast zal dit een verwacht positief effect hebben op de werkgelegenheid in deze industrie voor IJmuiden en Den Helder. Assemblage van de windmolens bij de havengebieden van deze gemeenten, plaatsing 'over de horizon' met grotere schepen, kennisopbouw van 'intelligente grids'. En dit zonder de bijkomende negatieve effecten bij plaatsing vlak onder de kust.

Graag verwijzen wij u ook naar het rapport 'Economic Valuation Of The Visual Externalities Of Off-Shore Wind Farms' van J. Ladenburg, A. Dubgaard, L. Martinsen en J. Tranberg.

In dit Deense rapport is onderzocht of en in hoeverre gebruikers bereid zijn meer te betalen op hun elektriciteitsrekening voor windmolenparken op respectievelijk 12 km, 18 km en 50 km uit de Deense kust.

Citaat: 'Using a fixed effect logit model it was found that the respondents in general are willing to pay 46, 96 and 122 Euros/household/year for having future wind farms located at 12, 18 and 50 km from the coast as opposed to 8 km. The respondents who can see off-shore wind farms from their

residence or summer house were found to have very strong preferences for reducing the visual disamenities. These respondents were willing to pay 264, 407 and 484 Euro/household/year for the above mentioned distances.'

U kunt ook overwegen plaatsing – verder op zee – nog een aantal jaren uit te stellen. Wanneer de voorspellingen van de industrie uitkomen, en er jaarlijks efficiency verbeteringen van 10% – 20% te verwachten zijn, loont dit uitstel zeker. Daarnaast geeft dit mogelijk ruimte bij het opstellen van de begroting voor 2014 en verder, gezien de subsidiedruk van jaarlijks bijna € 4 miljard. Graag verwijzen wij u ook naar het hiervolgende Duitse onderzoek naar windmolens op zee. http://duitsland.nlambassade.org/binaries/content/assets/postenweb/d/duitsland/ambassade-berlijn/zaken-doen/studie_kostensenkungspotenziale_offshore_2013_08_22.pdf. In dit document worden de mogelijke kostenreducties en verwachte efficiency verbeteringen voor windparken ver op zee geadresseerd.

Wij hopen u hiermee een aantal handvatten gegeven te hebben welke het voor u mogelijk maken een afgewogen besluit te nemen op basis van juiste gegevens en niet op basis van niet onderbouwde uitspraken. Wij zijn gaarne bereid om bovenstaande verder bij u toe te lichten. Ten slotte zullen wij de inhoud van deze brief delen met de betreffende woordvoerders in de tweede Kamer en betrokken volksvertegenwoordigers op lokaal en provinciaal niveau. Uw reactie zien wij graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Albert L. Korper
Voorzitter Bewonersplatform Leefbare Kust Zandvoort
Email: korper@ziggo.nl
Mobiel: 0652420527

Cc:

Minister van Infrastructuur en Milieu
Leden van de Vaste Commissie voor Infrastructuur & Milieu van de Tweede kamer der Staten-Generaal
Leden van de Vaste Commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Leden van de Gemeenteraden in Bloemendaal, Zandvoort, Noordwijk, Katwijk en Wassenaar
Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland
Leden van de commissie voor Ruimte en Milieu van de Provinciale Staten Noord-Holland
Leden van de commissies voor Water, Economie en Bestuur van de Provinciale Staten Noord-Holland
Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland
Secretariaat van Gastvrij Nederland

BIJLAGE 2 - VERZONDEN 14/02/2014

Geachte Leden van de Eerste en Tweede Kamer,

U staat op het punt om binnenkort een besluit te nemen over de plaatsing van windmolenparken binnen de 12 mijlszone (vanaf 5,4 km uit de kust). Hiermee is een subsidie van 18 miljard euro gemoeid.

U doet dit op basis van diverse rapporten die u door de betrokken ministeries ter beschikking zijn gesteld.

Wij menen dat de besluitvorming over de vraag of dit binnen de 12 mijlszone moet of - ver - daarbuiten, een afweging moet zijn van beantwoording van de volgende drie vragen:

1. Wat zijn de financiële consequenties?
2. Wat is de netto opbrengst aan arbeidsplaatsen?
3. Kan het netwerk deze transitie aan?

1. Wat zijn de financiële consequenties?

Een paar cijfers:

- Er wordt 18 miljard euro subsidie ter beschikking gesteld voor windmolenparken aanbesteed tot 2020 (ECN)
- Het totaal van alle investeringen en operationele kosten van de parken gebouwd tot 2023 bedraagt tussen de 45 en 100 miljard euro.
- De verwachte totale subsidie voor al deze windmolenparken tot 2023 zal de 18 miljard euro overschrijden.
- Met deze investering wordt het aandeel duurzame energie met 2 procent verhoogd.

De concept Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA) concludeert dat de meerkosten voor verplaatsing achter de horizon versus plaatsing op 5,4 km vanaf het strand 700 miljoen euro bedragen, netto contante waarde over een periode van 20 jaar.

Op de totale investeringen (45-100 miljard euro) is dit slechts 1,5 tot 0,7 procent.

2. Wat is de netto opbrengst aan arbeidsplaatsen?

Een paar cijfers:

- 22 procent van de verblijfstoeristen en dagrecreanten zal veel minder vaak of niet langer de Nederlandse kust bezoeken wanneer de windmolenparken op 5,4 km vanaf het strand staan. (ZKA 2013)
- Recreatieve bestedingen aan de Nederlandse kust bedragen per jaar 4,5 miljard euro (NBTC-Holland Marketing)
- Omzet in deze sector per voltijdbaan is 85.000 euro per jaar (Koninklijke Horeca Nederland)

- Op de piek van de bouw van windmolenpark Luchterduinen (129 Megawatt). bedraagt het aantal arbeidsplaatsen 300. Na oplevering van windmolenpark Luchterduinen resteren 40 permanente arbeidsplaatsen voor onderhoud en bewaking. (Eneco). Beide cijfers zijn inclusief alle (onder)aannemers.
- Bij de bouw van windmolenpark Luchterduinen gaat circa 55 procent van de investeringen naar Deense – turbines - en Koreaanse – kabels - bedrijven. Deze investeringen stromen niet terug in de Nederlandse economie. Circa 30 procent is bestemd voor transport, bouw en fundering.

Extrapolatie van deze cijfers van Eneco (129MW) naar 3450 MW - nodig om tot 16 procent duurzame energie tot 2023 te komen - levert het volgende op:

- Indien alle windmolenparken gelijktijdig gebouwd zouden worden (dit is geen realistisch scenario) levert dit circa 8000 arbeidsplaatsen op. Meer realistisch is – gezien de gefaseerde aanbesteding - 3000 arbeidsplaatsen per jaar tussen 2016 en 2023.
- Na oplevering van alle parken resteren maximaal 1450 arbeidsplaatsen voor onderhoud en bewaking. Wij kunnen niet beoordelen of dit Nederlandse arbeidsplaatsen zullen zijn.
- Het wegblijven van de toeristen vernietigt blijvend 13.000 Nederlandse arbeidsplaatsen.
- Derhalve zullen er netto 11.550 arbeidsplaatsen langs de gehele Nederlandse kust blijvend verdwijnen.

3. Kan het netwerk deze transitie aan?

Een paar feiten:

1. Het huidige elektriciteitsnetwerk in Nederland is ca. 340.000 km groot. (Netbeheer Nederland – 2012)
2. Dit netwerk is aangelegd in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw en aan vervanging toe. Gezien de ouderdom van dit netwerk en de nieuwe ontwikkelingen (decentrale opwek, variabele opbrengst) zal het bestaande netwerk vervangen moeten worden.
3. Er is een maximale capaciteit beschikbaar in Nederland om het netwerk te vervangen. Het zal mogelijk tientallen jaren duren (en vele miljarden investering vergen) voor deze vervanging compleet is.
4. Deze variabele en decentrale opwek vereist een algeheel re-design (Smart Grid). Dit vergt hoge investeringen van de netbedrijven in een fase waarin zij vanuit het Ministerie van Economische Zaken aan een benchmark onderhevig zijn en er kostenreductieprogramma's plaatsvinden in plaats van extra benodigde investeringen. (MKBA van Intelligente Netten – 2012)
5. Intelligente netwerken hebben een leerperiode van vijf jaar. Wanneer in 2015 intelligente netten ingevoerd worden, zullen deze na een leerperiode van 5 jaar operationeel zijn.
6. Vanaf 2020 is geleidelijke, lineaire opschaling mogelijk tot in 2040 de opschaling compleet is. De effecten zullen per saldo vijf jaar achter lopen op de investeringen.

Onze conclusies:

1. Plaatsing achter de horizon vraagt slechts een geringe extra investering.
2. Het netto rendement aan arbeidsplaatsen is negatief bij plaatsing op 5,4 km.
3. Bij plaatsing achter de horizon blijven zowel de 13000 arbeidsplaatsen langs de Nederlandse kust alsmede de arbeidsplaatsen gemoeid met de aanleg, bouw en exploitatie van de windmolenparken intact.
4. Het ontwikkelen en uitvoeren van de hiertoe benodigde Smart Grid draagt veel meer bij aan de ontwikkeling van Nederland als innovatief land dan het plaatsen van een grote hoeveelheid windmolenparken binnen de 12 mijl zone met 'een directe kabel naar de kust'.
5. Het huidige netwerk is niet in staat om de geplande opbrengsten van wind- en zonne-energie op te vangen en te verwerken. Zie ook de ontwikkelingen in Duitsland, waarin Duitsland aan Nederlandse netbeheerders afgelopen december betaalde om de energie te 'mogen leveren'.
6. De business case die gebruikt wordt om een beslissing te nemen, houdt onzes inziens ruim rekening met de baten, maar onvoldoende rekening met de – bijkomende – lasten, zoals de investeringen die van de netbeheerders gevergd worden.

Wij verzoeken u bovenstaande mee te nemen in de besluitvorming van dit dossier en de betrokken ministers Kamp en Schultz van Haegen hierover te bevragen.

Namens Bewonersplatform Leefbare Kust

A. Korper
Voorzitter

ONDERBOUWING BIJ BRIEF AAN DE LEDEN VAN DE EERSTE EN TWEDE KAMER

Haalbaarheidsstudie windenergie op zee binnen de 12-mijlszone

Op 24 april a.s. wordt in de Tweede Kamer gesproken over de haalbaarheid van het aanwijzen van gebieden voor windenergie binnen de 12-mijlszone. De opmerking van kamerlid J. Vos tijdens het begrotingsdebat in januari 2013 over het vermoedde financiële voordeel van plaatsing op drie mijl uit de kust, binnen de twaalf mijl zone was mede aanleiding een quick scan te doen naar de haalbaarheid van windmolenparken binnen de 12-mijlszone.

Er is inmiddels een aantal onderzoeken uitgevoerd in opdracht van de ministeries van EZ en I&M. Daarnaast is er in 2011 ook een 'second opinion' rapport verschenen, uitgevoerd door het CPB op verzoek van het ministerie van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directie Water.

De onderzoeken hier gerefereerd wordt, zijn:

- Onderzoek effecten Wind op Zee op recreatie en toerisme (ZKA)
- MKBA Windenergie binnen de 12-mijlszone (Decisio / Witeveen+Bos)
- Second opinion MKEA van ruimtelijke opties voor offshore Windenergie

Aangezien de MKBA nog niet is vrijgegeven, is hiervoor geen pdf verwijzing bijgevoegd. Wij veronderstellen dat u deze inmiddels van de Minister hebt ontvangen. Al de hierboven genoemde rapporten zijn na te lezen op www.vrijehorizon.nl

Wat zijn de voornaamste conclusies uit deze rapporten?

Onderzoek effecten Wind op Zee op recreatie en toerisme - ZKA

Dit onderzoek concludeert onder meer dat:

- De kustrecreant windmolens op 5,4 kilometer uit de kust als aanmerkelijk minder plezierig beleeft
- Twintig procent van de bezoekers aangeeft, locaties waar de molens zo dicht onder de kust staan, minder of niet meer te zullen bezoeken

Deze antwoorden zijn gebaseerd op een foto met één park met een aantal van eenendertig windmolens. Het onderzoek is dus niet gebaseerd op een foto waarbij de hele horizon volstaat met circa tweehonderd molens, noch een horizon waar - achter deze tweehonderd molens en buiten de 12 mijl - nog meer windmolenparken zichtbaar zijn. Dit effect van cumulatie is dus niet onderzocht. Het mag duidelijk zijn dat dit - nog meer - negatieve gevolgen heeft op het aantal bezoekers van de kust.

De minister van EZ heeft in een interview aangegeven dat 'mensen niet altijd doen wat ze zeggen'. Deze belangrijke nuancering staat - mede op ons verzoek - ook in het rapport van ZKA. Maar daar is aan toegevoegd, dat dit - bij onderzoekers bekende - effect twee kanten opwerkt. Geënquêteerden die nu aangeven wel te komen, zullen - zeker bij de aantallen waar het in werkelijkheid over gaat - zich ook kunnen bedenken en dan juist niet meer naar deze kustgemeenten komen.

De uitkomst van dit rapport, minder bezoekers, (en of dit nu 20%, 10% of 30% is, is op dit moment gehuld in de nevelen van de toekomst) heeft effect op de werkgelegenheid in de betrokken kustgemeenten. Hoeveel? Een korte berekening:

1. Volgens cijfers van het NBTC wordt er jaarlijks € 4,5 miljard besteed aan de Nederlandse kust. Door - Nederlandse en buitenlandse - verblijfstoeristen én dagrecreanten.
2. De gemiddelde omzet per FTE (cijfers Koninklijke Horeca Nederland) is € 85.000 per jaar.
3. Wanneer wij de 20% uit het ZKA rapport hanteren, betekent dit dat er jaarlijks € 900 miljoen minder besteed zal worden langs de Nederlandse kust. Wanneer hier de omzet per FTE op gedeeld wordt, hebben wij het over 10.600 FTE. Dit getal mag met 60% verhoogd worden gezien het seizoenskarakter. Zestienduizend banen.

Wij begrijpen dat dit een vrij grove methode is. Het Maritiem Platform Windmolenparken heeft zelf ook een onderzoek laten uitvoeren. Hun conclusie is, dat plaatsing van windmolenparken vlak voor de kust rond de zesduizend banen zal kosten. Dit rapport en de brieven aan de ministers kunt u lezen op www.vrijehorizon.nl

Onze conclusie kan niet anders zijn dan dat plaatsing van windmolenparken de economie langs de Nederlandse kust zal schaden en banenverlies met zich meebrengt. Zesduizend, zestienduizend, of een getal daartussenin, in elk geval significante aantallen.

Wat is dan het financiële voordeel van plaatsing dicht onder de kust?

MKBA Windenergie binnen de 12-mijlszone - Decisio / Witeveen+Bos

Uit het MKBA onderzoek 'Windenergie binnen de 12-mijlszone' blijkt, dat plaatsing van windmolenparken binnen de 12-mijlszone een besparing oplevert ten opzichte van plaatsing buiten de 12-mijlszone.

De gekapitaliseerde waarde van deze besparing bedraagt € 200 miljoen. De tijdsduur die voor kapitalisatie gehanteerd is, twintig jaar. Dat lijkt veel geld. Afgezet tegen de bouwkosten (om te komen tot 3450 Megawatt) van € 15 miljard en de subsidie van € 18 miljard, is deze € 200 miljoen slechts 0,6% van het hiermee gemoeide bedrag. Een percentage, dat verdwijnt in de marge van dit soort grote projecten.

Second opinion MKEA van ruimtelijke opties voor offshore Windenergie - CPB

Dit rapport uit 2011 concludeert in hoofdstuk 5 het volgende:

'In de MKEA Windenergie Noordzee is een zestal hoofdvarianten doorgerekend met elk vier subvarianten en een groot aantal gevoeligheidsanalyses. Uit de berekeningen komt naar voren dat aanleg in grote aaneengesloten parken (variant 4) of aanleg zoveel mogelijk dichtbij de kust (variant 5) het kosteneffectiefst is bij het streven om 6000 MW aan vermogen op te stellen. Op grond van de uitgevoerde gevoeligheidsanalyses lijkt dit resultaat ook redelijk robuust. De berekeningen en de uitkomsten lijken, gegeven de gemaakte veronderstellingen goed onderbouwd, maar vormen nog geen goede basis voor de besluitvorming welk projectalternatief de voorkeur zou verdienen, gegeven een aantal relativerende opmerkingen. Het investeringsbedrag is aanzienlijk, gemiddeld € 18,5 mld. De verschillen tussen de hoofdvarianten per gekozen invulling bedragen maximaal € 1 mld. De exploitatiesaldi lopen maximaal € 0,5 mld uiteen en het saldo van de indirecte effecten en van de externe effecten elk maximaal ongeveer € 0,5 mld. Hoofdvarianten met relatief gunstiger exploitatiesaldi kennen tegelijkertijd vaak weer de ongunstigste indirecte en externe effecten. De resultaten werken dan tegen elkaar in. De uiteindelijke onderlinge verschillen worden kleiner zeker in verhouding tot het grote investeringsbedrag. Een belangrijk punt is voorts dat indien de varianten zouden zijn opgesteld op basis van het criterium van de hoeveelheid te produceren duurzame elektriciteit in plaats van vermogen de onderlinge verschillen nog kleiner worden. Elektriciteitsproductie hangt naast vermogen ook af van hoeveelheid wind op de locatie. Over een aantal zaken bestaat onzekerheid, die nog nader uitgezocht moet worden, zoals optimalisatie van de aanleg e.d. Ook de bestaande vergunningen uit ronde 2 zijn wellicht uit kosten oogpunt niet optimaal. Elk uitstel loont zolang exploitatie structureel verliesgevend blijft.

Gevoeligheidsanalyses laten zien dat de uitkomsten behoorlijk worden beïnvloed door de aannames. Andere technologische ontwikkeling met andere kostenontwikkeling kan het saldo met miljarden beïnvloeden. Dat is op zich al weer meer dan dat de varianten onderling verschillen. Vanuit dat perspectief zijn de onderlinge verschillen dermate klein, dat geconstateerd kan worden dat ze eigenlijk nauwelijks meer onderscheidend zijn.'

Is er een alternatief?

Laten wij voorop stellen dat wij voorstander zijn van schone, hernieuwbare energie. Wij realiseren ons ook dat dit extra geld kost. Dat is een prijs die betaald moet worden voor het nalaten van een betere wereld voor de komende generaties.

Er zijn zeker heel goede alternatieven voor plaatsing van windmolenparken op zee. Uit gesprekken die wij mochten voeren met een drietal zeer grote ontwikkelaars en exploitanten van windmolenparken op zee alsmede met TenneT kwam onder meer het volgende ter sprake:

1. Een prijsvoordeel per kWh van 40%, zoals genoemd in het Energieakkoord, kan alleen behaald worden bij voldoende schaalgrootte - gunstiger inkoop, planning, aanleg én onderhoud - van windmolenparken. Dit naast een verbeterd rendement van de windturbines en de toename van kennis.
2. Dicht onder de Hollandse kust bouwen resulteert in kleine windmolenparken met een één op één aansluiting naar de kust. De maximaal realiseerbare capaciteit in deze gebieden bedraagt 324 MW, indien rekening gehouden wordt met harde en zachte belemmeringen, pagina 7 van Argumentendocument Nearshore Wind Nederland - Ecofys [PDF](#)
3. In near shore gebieden spelen uiteenlopende belangen met betrekking tot
 - Veiligheid - Scheepvaart, Olie en Gaswinning, Visserij
 - Ecologie - Natura 2000, artikel 20, flora en fauna
 - Economie - Scheepvaart, Olie en gas, visserij, zandwinning, toerisme
 - Defensie
4. Near shore plaatsing draagt veel minder bij aan de kennisontwikkeling en ten gevolge hiervan het exportvermogen van deze kennis door Nederland ten opzichte van off shore plaatsing.
5. Near shore kan rekenen op zeer stevige maatschappelijke weerstand. Juist dit was één van de belangrijkste redenen om de focus van land naar zee te verleggen.

De - ook door de industrie ondersteunde - alternatieven zijn IJmuiden Ver en Borssele (op respectievelijk 59 kilometer en 29 kilometer uit de kust). Deze gebieden hebben de volgende voordelen:

1. Capaciteit - Een bruto capaciteit van 7000 Megawatt. Ruim voldoende om de extra 3450 Mw tot 2023 te realiseren.
2. Snelheid - Deze gebieden zijn al aangewezen als exploitatiegebieden. Er kunnen derhalve direct vergunningen verleend worden en er kan snel ontwikkeld worden. Een noodzaak, gezien de ambitieuze planning tot 2023.
3. Kennisontwikkeling - Off shore plaatsing van deze parken draagt beduidend meer bij aan de ontwikkeling van Nederland als kennisland. Dit geldt voor het ontwikkelen van het noodzakelijke netwerk op zee, 'stopcontacten' op zee, maar ook voor de intelligente lagen van het transportnetwerk.

4. Wind- en getijdenenergie - De mogelijkheid om windenergie en getijdenenergie verder te ontwikkelen. Deze laatste ontwikkeling is zeer veelbelovend. Mogelijk is dit ook te combineren op bijvoorbeeld één mast of op eigen pylon binnen hetzelfde veld. Wind boven zee, stroming onder water. Het netwerk kan voor beide opties gebruikt worden.
5. Werkgelegenheid - geen verlies van arbeidsplaatsen langs de Nederlandse kust, met behoud van de arbeidsplaatsen in de energiesector zoals opgenomen in het Energieakkoord. Tegen geringe meerkosten.
6. Natuur - behoud en beleving, ook voor toekomstige generaties, van een ongeschonden stuk natuur voor de Nederlandse kust. Door de eeuwen heen bezongen en geschilderd. Een gebied waar jaarlijks miljoenen mensen naar toe komen om rust te vinden en te genieten van de weidsheid en de ongereptheid.

Wij hopen u hiermee een verdere verdieping te kunnen geven van de brief gericht aan de REZIM. Ontwikkelen achter de horizon creëert een win win situatie voor Nederland, de betrokken industriële partijen, de werkgelegenheid, de kustgemeenten én - niet op de laatste plaats - de natuur.

Wij zijn graag bereid een en ander aan u toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Albert Korper
Voorzitter Bewonersplatform Leefbare Kust
Mede namens Vereniging van Strandpachters
e-mail: korper@ziggo.nl
mob: 0652420527

BIJLAGE 3.

Samenvatting van het gesprek op 3/05/2015 met de DG Energie.

'Geachte heer Dierikx,

Ik wil u, mede namens mevrouw Janssen, de heer Smelik en de heer Barnhoorn, danken voor de mogelijkheid welke u ons gaf om met u in gesprek te gaan over de plannen van windturbinevelden, en dan met name voor de Hollandse Kust. Wij begrijpen dat er een strak schema gehandhaafd moet worden om de doelstellingen voor 2020 en 2023 te realiseren. Wij stellen het dan ook zeer op prijs dat ondergetekende een vervolgesprek krijgt met de heer R. Moor om dieper op de voorliggende problematiek in te gaan. Dit gesprek is inmiddels gepland. Ook ben ik positief gestemd over de toezegging inzage te krijgen in de berekeningen die naar aanleiding van de motie Mulder / Van Veldhoven gedaan worden. Ons doel hierbij is in een vroegtijdig stadium gelijkgestemde bronnen te hanteren.

Er is iets waar ik ook minder gelukkig mee ben, maar mogelijk heb ik dat verkeerd begrepen. Tijdens ons gesprek heb ik een voorstel geopperd.

Stichting Vrije Horizon laat een onafhankelijk bureau onderzoek doen naar het totale kostenplaatje van exploitatie van IJmuiden Ver versus Hollandse Kust. Ik stelde u de volgende vraag: *'Als uit dit onderzoek blijkt dat IJmuiden Ver tegen lagere of gelijke kosten te bouwen en exploiteren valt als de velden voor de Hollandse Kust, is de overheid dan bereid voor IJmuiden Ver te kiezen in plaats van de Hollandse Kust?'* Dit indachtig de - inmiddels door de tijd ingehaalde - toezegging van de Minister aan de heer Leegte. Uw antwoord hierop was, dat dit te laat komt. De uiterste termijn voor de industrie op de geboden opening van de Minister aan de heer Leegte was 1 juni. Bij verdere vertraging lopen de doelstellingen van het energieakkoord gevaar. Ik heb dat naar mijzelf toe vertaald als: 'spaar je de kosten, de plannen voor de Hollandse Kust gaan gewoon door'. Maar zoals gezegd, mogelijk heb ik dat verkeerd begrepen. Mocht dit zo zijn, dan hoor ik dit graag van u. Tevens zou ik dan van u een realistische uiterste datum ontvangen waarop wij de berekeningen van het door mij voorgestelde onderzoek aan u kunnen presenteren om nog invloed te houden op de locatiekeuze IJmuiden Ver versus Hollandse Kust.